

Кәсіптік стандарт: «Газ тасымалдауды басқару»

1-ші тарау. Жалпы ережелер

1. Кәсіптік стандарттың қолдану аясы:
2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер, анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:
 - 1) Газ тарату станциясы (ГТС) – газды бөлудің және оның қысымын реттеудің, өлшеу қондырғылары мен техникалық жабдықтардың және қосалқы жүйелерінің жиынтығы. Газ тарату станциялары газ тарату жүйелеріне кіреді.
 - 2) Газ айдау агрегаты (ГАА) – газ құбырларының компрессорлық станцияларында және жерасты газ қоймаларында табиғи газды компримирлеуге арналған.
 - 3) Компрессорлық станция (КС) – газды өндіру, тасымалдау және сақтау кезінде сығу қысымын арттыруға арналған құрылыстар мен жабдықтар кешені.
 - 4) Магистральдық газ құбыры (МГ) – тасымалданатын газдың қысымын арттыруды және төмендетуді қамтамасыз ететін бір немесе бірнеше газ құбырынан (желілік бөліктен) және олармен ұштасып жатқан объектілерден, телебасқару, байланыс құралдарынан және өзге де коммуникациялардан тұратын, тауарлық газды тасымалдауға арналған инженерлік құрылыс. Магистральдық газ құбыры объектілерінің құрамы жобалық құжаттамада және техникалық регламенттер талаптарында айқындалады.
 - 5) Тасымалдау – газ құбырлары арқылы шикі немесе тауарлық газды айдаудың технологиялық процесі.
 - 6) Магистральдық құбырды пайдалану – магистральдық құбырдың үздіксіз, тиісті және тиімді жұмыс істеуі үшін қажетті қызмет, оның ішінде техникалық қызмет көрсетуді, жөндеуді, техникалық диагностикалауды және жедел-диспетчерлік басқаруды қамтиды
3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады
 - 1) –

2-ші тарау. Кәсіптік стандарттың паспорты

4. Название профессионального стандарта: Газ тасымалдауды басқару
5. Кәсіптік стандарттың коды: H49500006
6. ЭҚЖЖ секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:
 - Н Көлік және қоймалау
 - 49 Құрлық және құбырмен жүретін көліктің қызметі
 - 49.5 Құбыр көлігінің қызметі
 - 49.50 Құбыр көлігінің қызметі
 - 49.50.0 Құбыр көлігінің қызметі
7. Краткое описание профессионального стандарта: Осы кәсіби стандартта газ тасымалдау және сақтау кезінде өндірісті басқару бойынша негізгі кәсіптердің жұмыс сипаттамасы мен еңбек функциялары келтірілген
8. Кәсіптер карточкаларының тізімі:
 - 1) Магистральдық құбыр желілерінің диспетчері - 6 уровень ОРК
 - 2) Өндірісті басқаруды ұйымдастыру жөніндегі инженер - 6 уровень ОРК
 - 3) Бас диспетчер (басқа да салаларда) - 6 уровень ОРК
 - 4) Өндіріс инженері - 6 уровень ОРК

3-ші тарау. Кәсіптер карточкалары

9. Кәсіптің карточкасы «Магистральдық құбыр желілерінің диспетчері»:	
Топтың коды:	2147-4
Қызмет атауының коды:	2147-4-001
Кәсіптің атауы:	Магистральдық құбыр желілерінің диспетчері
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6
подуровень квалификации по ОРК:	

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Басшылар, мамандар және басқа да қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығы "Басшылар, мамандар және басқа да қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығын бекіту туралы" 2020 жылғы 30 желтоқсандағы № 553 Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2020 жылғы 31 желтоқсанда № 22003 болып тіркелді. §27. Диспетчер		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Өндірістік және өңдеу салалары	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:			
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:			
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:	Инженер-диспетчер Диспетчерлік қызмет операторы Диспетчер		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Өндірістік бағдарламаларға, күнтізбелік жоспарларға және ауысымдық-тәуліктік тапсырмаларға сәйкес мұнай тасымалдау өндірісінің барысын бақылау және жедел реттеу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жұмыс режимінің жедел мониторингі және технологиялық объектілерді қашықтықтан басқару 2. Магистральдық құбыржолды диспетчерлік басқару 3. Жергілікті деңгейдегі технологиялық объектілерде аварияларды, инциденттерді және басқа да штаттан тыс жағдайларды оқшаулауды және жоюды бақылауды ұйымдастыру 4. Өнімді тасымалдау жүйесі объектілерінің жұмысын үйлестіру	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: Жұмыс режимінің жедел мониторингі және технологиялық объектілерді қашықтықтан басқару	Дағды 1: Технологиялық объектілер жабдықтарының тиімді жұмыс режимін қолдау	Машықтар:	
		1. Технологиялық объектілердің оңтайлы жұмыс режимін анықтау 2. Технологиялық объектілер учаскелерінің ең жоғары техникалық мүмкін өткізу қабілетін және өнімділігін есептеу 3. Дербес компьютермен және оның перифериялық құрылғыларымен, ұйымдастыру техникасымен жұмыс істеу дағдысын меңгеру	
		Білімдер:	
		1. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексі, "Азаматтық қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы, "Магистральдық құбыр туралы" Қазақстан Республикасының Заңы 2. Кәсіпорынның өндірістік қызметіне қатысты ұйымдастырушылық-өкімдік құжаттар мен әдістемелік материалдар 3. Өндірістік тапсырмаларды құрастыру және өндірісті жедел басқару мәселелеріне қатысты жоғары тұрған органдардың нормативтік құқықтық актілері, басқа да басшылық, әдістемелік және нормативтік материалдары 4. Технологиялық объектілердің оңтайлы жұмыс режимі 5. Объектілер бойынша өнімді тасымалдаудың технологиялық регламенттері 6. Жабдықты пайдалану режимін сипаттайтын бақылау шамалары	

	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 2: Жабдықтың жұмыс режимін тікелей басқаруды жүзеге асыратын жедел персоналды басқару	Машықтар:
		1. Жабдықтың жұмыс режимін тікелей басқаруды жүзеге асыратын жедел персонал арасында міндеттерді бөлу және басымдықтарды айқындау 2. Жедел журналды жүргізу (жұмыс режимі, жүргізілген ауыстырып қосу, құбыр учаскесі жұмысындағы іске қосу және тоқтату, жұмыстағы істен шығу және жұмыс режимін қалпына келтіру жөніндегі іс- қимылдар, наряд нөмірі мен жұмыс мазмұны көрсетілген наряд бойынша жұмыстарға рұқсат беру және жұмыстардың аяқталу уақыты туралы жазба жасау)
		Білімдер:
		1. Ұйым бөлімшелерінің мамандануы және олардың арасындағы өндірістік байланыстар 2. Өндірісті, еңбекті және басқаруды ұйымдастыру
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 3: Ақпараттық жүйелерді және диспетчерлік шешімдерді қабылдауды қолдау құралдарын пайдалана отырып, жедел-диспетчерлік ақпарат пен есептік-статистикалық ақпаратты өңдеуді, олардың дұрыстығы мен уақтылы түсуін бақылауды жүзеге асыру	Машықтар:
		1. Технологиялық объектілердің жұмыс режимін талдау 2. Технологиялық объектілер учаскелерінің ең жоғары техникалық мүмкін өткізу қабілетін және өнімділігін есептеу 3. Технологиялық объектілердің жұмыс режимдерін есептеуді жүргізу 4. Жұмыста нормативтік- анықтамалық құжаттаманы пайдалану 5. Арнайы диспетчерлік бағдарламалық өнімдерді пайдалану
		Білімдер:
		1. Диспетчерлендіру бойынша арнайы бағдарламалық өнімдер 2. Нормативтік-анықтамалық ақпарат 3. Қызмет бағыты бойынша статистикалық деректер
Еңбек функциясы 2: Магистральдық құбыржолды диспетчерлік басқару	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 1: Магистральдық құбырдың бақылаудағы учаскелеріндегі жұмыс режимдерінің жай- күйін бақылау	Машықтар:
		1. Көмірсутек шикізатының ағындарын диспетчерлік басқаруды жүзеге асыру 2. Технологиялық объектілерде жөндеу жұмыстарын жүргізу кезеңінде диспетчерлік қамтамасыз етуді жүзеге асыру 3. Нормаланатын көрсеткіштер мен режимдік карталардың орындалуын талдау 4. Ұйымдастыру-техникалық іс- шаралардың нәтижелері мен тиімділігін бағалау 5. Құбырлардың жай-күйінің, жұмыс режимдерінің және техникалық-экономикалық көрсеткіштерге әсер ететін басқа да факторлардың кемшіліктерін анықтау 6. Пайдалану жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес құбыржол учаскесін ауыстырып қосу, қосу және тоқтату
		Білімдер:
		1. Ұйымның профилі, құрылымының ерекшеліктері және өндірістік қуаты 2. Ұйымның құбыржолдары мен құрылыстарының орналасуының технологиялық схемасы 3. Өндірістік жоспарлау және өндірісті жедел басқару мәселелері бойынша әдістемелік материалдар 4. Ұйымда өндірістік жоспарлау мен диспетчерлеуді ұйымдастыру
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-

	Дағды 2: Құбыр көлігін техникалық пайдалану ережелерінің сақталуын бақылау	Машықтар:
		1. Техникалық пайдалану талаптарын бұзатын өндірістік операцияларды анықтау 2. Жабдық жұмысының нақты параметрлері нормативтік нормалардан ауытқыған жағдайда айдау станцияларының қалыпты жұмысын қамтамасыз ету 3. Айдау станцияларын пайдалану бойынша нормативтік және техникалық құжаттамалардың уақтылы жаңартылуын бақылау
		Білімдер:
		1. Айдау станциясын техникалық пайдалану қағидалары 2. Құбырдың желілік бөлігінің жұмыс режимдеріне технологиялық шектеулер 3. Жабдықтың жұмыс параметрлерінің нақты мәндерінің нормативтік мәндерінен ауытқуы кезіндегі әрекет ету тәртібі 4. Құбырлардың апаттарын анықтау әдістері 5. Ұйым бөлімшелерінің мамандануы және олардың арасындағы өндірістік байланыстар
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 3: Диспетчерлік қызметті ақпараттық қамтамасыз ету	Машықтар:
		1. Технологиялық жабдықтың жұмыс режимі бойынша жиынтық аналитикалық және статистикалық деректерді қалыптастыру 2. Диспетчерлік басқаруда қолданылатын әр түрлі мақсаттағы схемалар мен карталардың деректер базасын сүйемелдеу 3. Бағдарламалық-есептеу кешендерін, диспетчерлік бақылау мен басқару жүйелерін және диспетчерлік шешімдер қабылдауды қолдаудың басқа да құралдарын пайдалану және дамыту 4. Технологиялық жабдықтың жұмыс режимін есептеу бойынша қолданбалы міндеттерді әзірлеу, енгізу және сүйемелдеу
		Білімдер:
		1. Өндірісті диспетчерлік басқарудың озық отандық және шетелдік тәжірибесі 2. Жоспарлы-алдын алу жұмыстарын жүргізу кестелерін әзірлеу кезінде ұсыныстар дайындауға арналған өндірістік объектілер мен жабдықтардың техникалық жай-күйі туралы деректер 3. Диспетчерлік басқару процесінде қолданылатын карталар мен схемалардың негізгі түрлері, типтері және мақсаты
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
Еңбек функциясы 3: Жергілікті деңгейдегі технологиялық объектілерде аварияларды, инциденттерді және басқа да штаттан тыс жағдайларды оқшаулауды және жоюды бақылауды ұйымдастыру	Дағды 1: Апат орындарын оқшаулау жөніндегі жұмыстарды жедел ұйымдастыру және басқару	Машықтар:
		1. Авариялық жағдайда және аварияларды оқшаулау кезінде өндірістік процестерге араласу салдарын бағалау 2. Технологиялық объектілерде авариялық жұмыстарды жүргізуді бақылау 3. Авариялық жағдайдың пайда болу орнын анықтау 4. Қалпына келтіру жұмыстарының мониторингін жүзеге асыру

Еңбек функциясы 4: Өнімді тасымалдау жүйесі объектілерінің жұмысын үйлестіру		Білімдер: 1. Технологиялық объектілерде от жұмыстарын және қауіптілігі жоғары басқа да жұмыстарды жүргізу тәртібі 2. Технологиялық объектілерде аварияға қарсы жаттығуларды өткізу тәртібі 3. Еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы нормативтік құжаттар мен қағидалардың талаптары 4. Технологиялық объектілерде жөндеу жұмыстарын жүргізудің әдістері мен техникалық құралдары 5. Аварияны жою жоспарына сәйкес іс-қимыл реттілігі 6. Болған авариялар, жабдықтың істен шығуы және жазатайым оқиғалар туралы хабарлау схемасы
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 1: Бөлімшелермен жұмысты ұйымдастыру	Машықтар: 1. Технологиялық объектілерде профилактикалық және жөндеу жұмыстарын жүргізуге өтінімдерді қабылдау және қарау 2. Жөндеу және диагностикалық жұмыстарды ескере отырып, технологиялық объектілер учаскелерінің өткізу қабілеті мен өнімділігін айқындау 3. Жұмыстағы істен шығулар мен бұзушылықтарды оқшаулау және жою бойынша құрылымдық бөлімшелердің жұмысын келісу 4. Жөндеу жұмыстары және қалыпты жұмыс режимін қалпына келтіру бойынша құрылымдық бөлімшелердің іс-әрекетін үйлестіру 5. Түзету іс-шараларының жоспарын әзірлеу және оларды өткізу мерзімін анықтау 6. Штаттан тыс жағдайларды болдырмау бойынша шұғыл шаралар қабылдау
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Білімдер: 1. Жабдықтың техникалық жай- күйінің сәйкестігін бақылау ережелері мен құралдары 2. Қызметкерлерді штаттан тыс жағдайлар туралы ақпараттандыру әдістері 3. Бас диспетчермен негізгі және авариялық байланысты ұйымдастыру схемалары 4. Магистральдық мұнай құбырларында авариялар, рұқсат етілмеген кесулер және кему орындарын анықтау әдістері мен құралдары 5. Жедел құжаттаманың құрамы және жүргізу тәртібі
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 2: Тиісті қызметтердің магистральдық құбырлардың жай-күйіне қажетті сынақтар мен техникалық куәландыруды уақтылы жүргізуін бақылау	Машықтар: 1. Жөндеу-алдын алу жұмыстарын жүргізу мерзімін келісу және технологиялық объектілерде жөндеу-алдын алу жұмыстарын жүргізуге рұқсат беру 2. Технологиялық объектілерде жоспарлы-алдын алу жөндеу кешендерін әзірлеу кезінде ұсыныстар дайындау 3. Жөндеу жұмыстарын жүргізу, технологиялық объектілерді зерттеу жоспарларының орындалуын бақылау 4. Көктемгі су тасқыны жағдайында, көмірсутек шикізатын іріктеу және айдау маусымдарына күзгі-қысқы кезеңдегі жұмысқа технологиялық объектілерді дайындау бойынша іс-шаралардың орындалуын талдау

		Білімдер:	
		1. Ұйымда қолданылатын жабдықты пайдалану ерекшеліктері 2. Жабдықтың техникалық жай- күйінің жұмыстарды қауіпсіз жүргізу талаптарына сәйкестігін бақылау ережелері мен құралдары	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Жауапкершілік Аналитикалық ойлау Зейінділік Мәселелерді шешуге кәсіби көзқарас Ұйымдастырушылық қабілеті Өз бетінше жұмыс істей білу Күйзеліске төзімділік Күрделі мәселелерді анықтау және нұсқаларды әзірлеу мен бағалау және шешімдерді іске асыру үшін тиісті ақпаратты қарау		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:			
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	7	Бас диспетчер	
	7	МАС/ГТС бастығы	
	7	Ауысым бастығы	
10. Кәсіптің карточкасы «Өндірісті басқаруды ұйымдастыру жөніндегі инженер»:			
Топтың коды:	2141-2		
Қызмет атауының коды:	2141-2-002		
Кәсіптің атауы:	Өндірісті басқаруды ұйымдастыру жөніндегі инженер		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
подуровень квалификации по ОРК:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Өндірістік және өңдеу салалары	Біліктілік: -
	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:			
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:			
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:	Диспетчерлік қызметтің есептеу және газ режимі жөніндегі инженері		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Газ тасымалдау жүйесі бойынша газды тасымалдаудың берілген режимін қамтамасыз ету		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. МГ объектілерінде газ тасымалдау процесін жедел басқару 2. Қызметтің жұмысын жоспарлау, көрсеткіштер есебін жүргізу және талдау 3. Газ тасымалдау процесін жетілдіру	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: МГ объектілерінде газ			

тасымалдау процесін жедел басқару	Дағды 1: Газды тасымалдау бойынша деректерді қабылдау және беру	Машықтар: 1. Ақпараттың дұрыстығын қамтамасыз ету, берілген параметрлерден ауытқуларға дереу әрекет ету және ұсыныстар беру. 2. Өз қажеттіліктері мен технологиялық ысыраптар бойынша газ көлемін тәулік сайын жинауды, апта сайын және ай сайын салыстыруды қамтамасыз ету. 3. Жеткізушілерден газды қабылдаған кезде саны мен сапасын талдау және тұтынушыларға тасымалданатын газды беру . 4. Баланстарды анықтау мақсатында газды бөлудің тәуліктік балансын анықтау Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексі, "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы "Азаматтық қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы, "Магистральдық құбыр туралы" Қазақстан Республикасының Заңы және кәсіпорын қызметінің бағыты бойынша өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Өндірістік қуаттар, техникалық сипаттамалар, конструктивтік ерекшеліктері, жұмыс режимдері және жабдықты техникалық пайдалану қағидалары. 3. Экономикалық қызметтің тиісті түріндегі ғылыми-техникалық жетістіктер және озық ұйымдардың тәжірибесі. 4. Белгіленген есептілікті жасау тәртібі. 5. Техникалық, экономикалық, әлеуметтік даму перспективалары, бейіні, мамандануы және құрылым ерекшеліктері, өндірістік қуаттар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 2: Газды тасымалдау процесін ұйымдастыру	Машықтар: 1. Негізгі талаптар: шығудағы, кірудегі қысым, өлшеу қондырғысындағы (ӨҚ) сағаттық шығыс және т. б. бойынша беруші және қабылдаушы тараптармен газды беру және қабылдау режимін талдау . 2. Газ тасымалдау режимін жоспарлау. 3. Газ тасымалдау жөніндегі жоспарлардың орындалуын талдау, газ тасымалдау режимінің өзгеруін мүдделі тараптармен келісу . 4. Құрылымдық бөлімшелерге бекітпе арматураны ауыстырып қосуға, МГ желілік бөлігінің технологиялық жабдығын, компрессорлық станцияны (КС) және ГТС іске қосуға және тоқтатуға және жөндеуге шығаруға өкімді келісу және беру. 5. Газ тасымалдау процесіне тұрақты мониторинг жүргізу. 6. МГ режимін келісу және өзгерту туралы хаттарды, факсимильді хабарламаларды, телефонограммаларды және өзге де құжаттарды дайындау . Білімдер: 1. Өндірістік-шаруашылық қызмет жоспарларын жасау және келісу тәртібі . 2. Табиғи газды жеткізу, тасымалдау, өткізу және сақтау тәртібі . 3. Экономика, еңбекті ұйымдастыру, өндіріс және басқару негіздері. 4. Газ көлемі мен режимдерін есептеу бойынша мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз ету.

	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 3: Газ тасымалдау объектілеріндегі аварияларды оқшаулау және жою	Машықтар:
		1. Газ құбырларындағы, КС және ГТС апаттарын оқшаулау және жою, газ көлігінің барынша мүмкін көлемін қамтамасыз ету, тұтынушыларды үздіксіз газбен жабдықтау мақсатында газ ағындарын қажетті ауыстырып қосуды жүргізу жөнінде шаралар қабылдау .
		2. Аварияны жою жоспарларын, лауазымды адамдарды хабардар ету және жинау схемаларын әзірлеу. 3. От және жоспарлы-алдын алу жұмыстарының кешендерін жүргізу жоспарларын әзірлеу. 4. Газ тасымалдау жүйесі объектілерінде жоспарлы және авариялық-қалпына келтіру жұмыстарының орындалуын бағалау.
		Білімдер:
		1. Техникалық құжаттаманы әзірлеу және ресімдеу жөніндегі ережелер, нұсқаулықтар және басқа да басшылық материалдар. 2. Газ тасымалдау жүйесінің құбыржолдарын, жабдықтарын инженерлік-техникалық қамтамасыз ету және техникалық қызмет көрсету әдістері. 3. Газ тасымалдау жүйесі объектілеріндегі аварияларды жою (оқшаулау) жоспары. 4. Еңбек қауіпсіздігі стандарттары, қауіпті өндірістік объектілердегі өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 4: МГ желілік бөлігінің жұмысқа қабілеттілігін сақтау	Машықтар:
		1. Технологиялық процесс бойынша берілген режимді қамтамасыз ету үшін МГ желілік бөлігінің, ГТС және басқа да технологиялық жабдықтың жұмысқа қабілеттілігі мен жарамдылығын анықтау . 2. Газ құбырының гидравликалық тиімділігін және желілік бөлік учаскелерінің ішкі қуысын тазартудың орындылығын анықтау.
		Білімдер:
		1. Магистральдық және таратушы газ құбырларын, жерасты газ қоймаларын, КС пайдалану тәртібі . 2. Газ жабдықтарын, газ құбырларын жөндеу және жұмыс істеу қағидасы .
Еңбек функциясы 2: Қызметтің жұмысын жоспарлау, көрсеткіштер есебін жүргізу және талдау	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 1: Газды тасымалдау бойынша есептік ақпаратты ұсыну	Машықтар:
		1. Газ тасымалдау жүйесі бойынша ай, жыл ішіндегі газ балансын жасау 2. Өз қажеттіліктеріне және технологиялық ысыраптарға арналған газ шығындары бойынша жиынтық айлық есептер жасау . 3. Есепті кезеңнің қорытындысы бойынша газды тасымалдау бойынша есептер, қабылдау тапсыру актілерін ұсыну. 4. Газ тасымалдау жүйесі бойынша жабдықтың жай-күйі бойынша жиынтық ақпарат құру .

		Білімдер: 1. Газ теңгерімдерін және технологиялық объектілердің жұмыс режимін бақылау мәселелерін реттейтін нормативтік құжаттар, стандарттар. 2. Газды тасымалдау және жеткізу жөніндегі жоспарлар. 3. Өз мұқтаждарына және технологиялық ысыраптарға арналған газ шығыстары жөніндегі есептерді жасау ережесі мен тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 2: Газ тасымалдау қызметін жоспарлау және талдау	Машықтар: 1. Газ тасымалдау жүйесінің өндірістік объектілерінің және жұмыс параметрлерінің жай-күйі мен динамикасын берілген параметрлерден ауытқу мәніне талдау. 2. Өз қажеттіліктеріне және технологиялық ысыраптарға (ӨҚЖТЫ) газ шығысының жоспарланған көлемдерінің есебін дайындау, деректерді талдау. 3. Газ тасымалдау жоспарларын, газ тасымалдау жүйесінің жұмыс режимдерінің жобаларын өз мұқтаждары мен технологиялық ысыраптарға арналған газ шығыстарын оңтайландыру мен барынша азайтуды, экологиялық аспектілер мен өндірістік тәуекелдерді ескере отырып дайындау және келісу. 4. Техникалық-экономикалық талдау жүргізу, қабылданатын және іске асырылатын шешімдерді кешенді негіздеу, ӨҚЖТЫ газ шығынын азайту мүмкіндігін табу, МГ негізгі және қосалқы жабдықтарын неғұрлым тиімді пайдалану. Білімдер: 1. Газ тасымалдау жүйесі бойынша жабдықтың өндірістік қуаты, техникалық сипаттамалары, конструктивтік ерекшеліктері мен жұмыс режимі, оны пайдалану ережесі. 2. Газ көлігі көлемін есептеу рәсімі. 3. Газ тасымалдау жүйесінің технологиялық объектілерінің жұмыс көрсеткіштерін бағалау әдістері. 4. Газ көлігі, газ тарату және газбен жабдықтау саласындағы өндірісті жедел басқару мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілер, әдістемелік материалдар
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
Еңбек функциясы 3: Газ тасымалдау процесін жетілдіру	Дағды 1: МГ және МГ объектілерінің сенімділігін, тиімділігін және қауіпсіздігін арттыруға бағытталған іс-шараларды әзірлеу	Машықтар: 1. Объектіні пайдалану мәселелерін шешу нұсқаларын әзірлеу, нұсқаларды талдау, салдарларды болжау. 2. Озық ақпараттық технологиялар мен әзірлемелерді пайдалану. 3. МГ объектілерінде сенімділік пен қауіпсіздікті жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу және жобаларды әзірлеу. 4. Құбырлар жүйелерінің құрылымын жаңғырту бойынша ұсыныстар енгізу. 5. Монтаждау, ақаулықтарды іздестіру және жою және жабдықты пайдалануға беру бойынша жаңа жобаларды іске асыру .

		Білімдер:	
		1. Саланың және ұйымның даму перспективалары. 2. Қызмет бағыты бойынша жаңа техника мен технологияны енгізуден тиімділікті анықтау әдістері. 3. Жаңа техниканы, озық технологияларды енгізуді, қызмет бағыты бойынша ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық әзірлемелерді регламенттейтін құжаттар. 4. Газбен жабдықтаудың жаңа технологиялық процестерін әзірлеудің озық тәжірибесі.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Көшбасшылық қасиеттер Команда мүшесі ретінде тиімді жұмыс істеу Аналитикалық ойлау Компьютерлік сауаттылық Міндеттерді орындаудағы дәлдік Дербестік Тез шешім қабылдай білу Өз жұмысы үшін және команда жұмысы үшін жауапкершілік Кәсіптік біліктілігі мен икемділігін өз бетінше дамыту қабілеті		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:			
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Бас диспетчер	
11. Кәсіптің карточкасы «Бас диспетчер (басқа да салаларда)»:			
Топтың коды:	1329-1		
Қызмет атауының коды:	1329-1-001		
Кәсіптің атауы:	Бас диспетчер (басқа да салаларда)		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
подуровень квалификации по ОРК:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Басшылар, мамандар және басқа да қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығы "Басшылар, мамандар және басқа да қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығын бекіту туралы" 2020 жылғы 30 желтоқсандағы № 553 Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2020 жылғы 31 желтоқсанда № 22003 болып тіркелді. §14. Бас диспетчер		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: -	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:			
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:			
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:	Бас (аға) диспетчер Диспетчер		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Жедел-диспетчерлік басқарма жұмысын үйлестіру		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жедел-диспетчерлік басқару бойынша жұмыстардың орындалуын ұйымдастыру және бақылау	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: Жедел-диспетчерлік басқару бойынша жұмыстардың орындалуын			

ұйымдастыру және бақылау	Дағды 1: Өнім өндірудің технологиялық процесінің үздіксіз жұмысын жүзеге асыру	Машықтар: 1. Кәсіпорынның ырғақты/ үздіксіз жұмыс істеуін бақылау, өндірістік бағдарламаға сәйкес жұмыстарды орындау және өнім шығару. 2. Жабдықтарды ұтымды жүктеуге, персоналдың тиімді жұмыс істеуі үшін жағдай жасауға септесе отырып, кәсіпорынның өндірістік қуаттарын барынша пайдалану бойынша шешім қабылдай білу 3. Жедел-өндірістік жоспарлау мен диспетчерлеуді ұйымдастыру 4. Өндірістік процестерді жедел бақылауға және басқаруға бағытталған ұйымдастырушылық-техникалық іс-шаралар кешенінің орындалуын қамтамасыз етуді бақылау 5. Кәсіпорын бөлімшелерінің жұмысын үйлестіру, диспетчерлік кеңестер өткізу 6. Цехтар мен учаскелердің қажетті шикізатпен, материалдармен қамтамасыз етілуін бақылау мүмкіндігі 7. Топтамалардың мөлшерін, іске қосылуын, беру мерзімдерін және қорлардың нормаларын айқындау бойынша нормативтік-жоспарлы есептеулер жүргізе білу 8. Цехтарда белгіленген нормативтер деңгейінде босалқы дайындамалардың бар болуына жүйелі талдау жасау, өндірістің үздіксіз технологиялық процесін қамтамасыз ету, дайын өнімді өндіру жоспарын орындау 9. Кәсіпорынның өндірістік бөлімшелерінің диспетчерлік қызметтеріне әдістемелік басшылықты жүзеге асыру 10. Технологиялық режимнің бұзылуын болдырмауға бағытталған шаралар қабылдау 11. Өндірістік процеске жедел бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті деректерді уақтылы алуды қамтамасыз ету 12. Диспетчерлік қызметтің өндірістік-шаруашылық қызметіне басшылық ету Білімдер: 1. Өндірісті жедел басқару жөніндегі заңнамалық және нормативтік құқықтық актілер 2. Тиісті мәселелер бойынша әдістемелік материалдар 3. Заңнамалық және нормативтік құқықтық актілер, өндірісті жедел басқару жөніндегі әдістемелік материалдар, кәсіпорын құрылымының бейіні, мамандануы және ерекшеліктері, оның даму келешегі 4. Кәсіпорын өнімдерін өндіру технологиясының негіздері 5. Салада және кәсіпорында өндірісті ұйымдастыру 6. Шығарылатын өнімнің номенклатурасы, орындалатын жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің түрлері; өндірістік қуаттар, техникалық сипаттамалар, кәсіпорын жабдығының конструктивтік ерекшеліктері мен жұмыс режимдері, оны пайдалану қағидалары 7. Өндірістік жоспарлаудың тәртібі мен әдістері, кәсіпорын бөлімшелерінің мамандануы мен аумақтық орналасуы, өндірістік байланыстар 8. Өндіріс барысын есепке алу жүйелері мен әдістері 9. Техникалық құжаттаманы әзірлеу және ресімдеу жөніндегі ережелер, нұсқаулықтар және басшылыққа алынатын басқа материалдар 10. Кәсіпорында өндірістік қоймалардың, көліктік және тиеу-түсіру жұмыстарының жұмысын ұйымдастыру 11. Экономика, еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері 12. Еңбек заңнамасының негізгі мәселелері
--------------------------	--	---

	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Көшбасшылық (ұйымдастырушылық және басқарушылық) қасиеттер Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:			
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	7	Бас инженер	
12. Кәсіптің карточкасы «Өндіріс инженері»:			
Топтың коды:	2141-1		
Қызмет атауының коды:	2141-1-001		
Кәсіптің атауы:	Өндіріс инженері		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
подуровень квалификации по ОРК:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Басшылар, мамандар және басқа да қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығы "Басшылар, мамандар және басқа да қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығын бекіту туралы" 2020 жылғы 30 желтоқсандағы № 553 Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2020 жылғы 31 желтоқсанда № 22003 болып тіркелді. §83 Өндірісті басқаруды ұйымдастыру жөніндегі инженер		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Өндірістік және өңдеу салалары	Біліктілік: -
	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:			
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:			
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:	Ауысым инженері		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Компрессорлық станцияның газ тасымалдау жабдығын пайдалануды жедел басқару		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Газ тасымалдау жабдығының жұмысын берілген технологиялық режимде ұстау 2. Бағынысты ауысымдағы персоналды басқару	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: Газ тасымалдау жабдығының жұмысын берілген технологиялық режимде ұстау	Дағды 1: Ауысым тапсырмасын орындау	Машықтар:	
		1. Технологиялық параметрлерді түзету бойынша шешімдер қабылдау. 2. Газ айдау агрегаттарын (ГАА) іске қосу және тоқтату операцияларының дұрыстығын бағалау). 3. Газ тасымалдау жабдығының пайдалану параметрлерінің нормативтік (рұқсат етілген) шамаларынан өзгеру және ауытқу себептерін анықтау. 4. Шектеулі уақыт режимінде шешім қабылдау. 5. Жабдықтың жай-күйінің пайдалану регламенттерінің талаптарына сәйкестігін анықтау. 6. Сызбалар мен схемаларды оқу . 7. Газ режимінің көрсеткіштерін, агрегаттарды тоқтату және іске қосу уақытын журналға тіркеу .	

		Білімдер: 1. Газ тасымалдау жабдығы жұмысының нормативтік және шекті параметрлері . 2. Негізгі бақылау-өлшеу аспаптарының, оның ішінде қауіпсіздік аспаптарының жұмыс істеу қағидаттары . 3. Технологиялық процестерді басқарудың автоматты жүйесі, телемеханика құралдарының, газ тасымалдау жабдығын автоматты басқару жүйелерінің құрылымы, өзара іс-қимылы . 4. Жабдық жұмысының қауіпті режимдерінің алдын алу жөніндегі үлгілік шаралар. 5. Еңбек қауіпсіздігі стандарттары, қауіпті өндірістік объектілердегі өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптары. 6. Құжаттаманы жүргізуге қойылатын талаптар . 7. Табиғи газдың қасиеттері .
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
	Дағды 2: Газ тасымалдау жабдығының жұмысын пайдалану	Машықтар: 1. Айналып өту кезінде газ тасымалдау жабдығының ақауларын анықтау. 2. Аспаптардың көрсеткіштері, шу сипаттамалары бойынша газ тасымалдау жабдығының жұмысындағы ауытқуларды анықтау. 3. Жабдық жұмысының қауіпті режимдерінің алдын алу шараларын қабылдау. 4. Өлшеу құралдарының көрсеткіштерін талдау. 5. Газ тасымалдау жабдығын пайдалану жөніндегі нұсқаулықтарды жетілдіру бойынша ұсыныстарды талдау және әзірлеу . Білімдер: 1. Технологиялық жабдықтарды пайдалану бойынша регламенттер. 2. Газ тасымалдау жүйесі учаскесінің технологиялық схемасы. 3. Газ тасымалдау жабдығын пайдалануға қойылатын талаптарды белгілейтін салалық стандарттар, техникалық регламенттер, нұсқаулықтар (нұсқаулықтар). 4. ГАА қосу және тоқтату алгоритмі. 5. Газ тасымалдау жабдығының мақсаты, құрылысы және жұмыс істеу принципі .
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
Еңбек функциясы 2: Бағынысты ауысымдағы персоналды басқару	Дағды 1: Ауысымды қабылдаутапсыру	Машықтар: 1. Ауысымды қабылдау және тапсыру. 2. Бағыт бойынша айналып өтуді жүзеге асыру. 3. Компрессорлық станцияның негізгі және қосалқы жабдықтарын пайдалану бойынша жедел-техникалық құжаттаманы жүргізу. 4. Есептік құжаттаманы ұсыну . Білімдер: 1. Газ тасымалдау жабдығы ақауларының түрлері және оларды жою тәсілдері . 2. Газ тасымалдау жабдықтарының ақаулық белгілері. 3. ГАА қосу және тоқтату алгоритмі 4. Жауапты аймақтағы жабдықтары бар компрессорлық цехтың және технологиялық құбырлар учаскесінің технологиялық схемасы . 5. Негізгі және қосалқы жабдықтарды пайдалану персоналының айналып өту маршруттары .
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-

	Дағды 2: Ауысымды басқару	Машықтар:
		1. Пайдаланушы персоналдың қызметін жоспарлау және ұйымдастыру . 2. Пайдалану персоналының жұмыс сапасын бағалау. 3. Персоналды оқыту бойынша техникалық және бағдарламалық құралдарды пайдалану. 4. Аварияға қарсы жаттығуларды өткізуді жоспарлау . 5. Ауысым персоналының жұмыс кестесін қалыптастыру . 6. Жұмыс күшін учаскелер бойынша орналастыру. 7. Еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық жүргізу.
		Білімдер:
	1. Пайдалану персоналының біліктілік сипаттамалары. 2. Пайдалану персоналының кәсіптері мен жұмыс түрлері бойынша еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулық . 3. Авариялар мен инциденттердің салдарын оқшаулау және жою жөніндегі іс-шаралар жоспары.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	-
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Көшбасшылық қасиеттер Команда мүшесі ретінде тиімді жұмыс істеу Аналитикалық ойлау Дербестік Күйзеліске төзімділік Өз жұмысы мен команда жұмысы үшін жауапкершілік Кәсіптік біліктілігі мен икемділігін өз бетінше дамыту қабілеті	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	7	Бас инженер
	6	Бас диспетчер

4-ші тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

13. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі

Орындаушы:

», ,

14. Әзірлеуге қатысатын ұйымдар (кәсіпорындар):

«Қазақ мұнай және газ институты» АҚ

Жоба жетекшісі:

Баймаганбетова Г.К.

E-mail: almaty.info@king.kz

Телефон нөмірі: +7 (717) 255 09 98

Орындаушылар:

Матаев Ж.Ш., ,

«Қазақстан Республикасының отын-энергетикалық кешенінің ахуалдық-талдамалық орталығы» АҚ

Жоба жетекшісі:

Арыкбаев Д.М.

Орындаушылар:

Ахметжанова А.К., +7 (717) 257 70 49, a.akhmetzhanova@iacng.kz

15. Кәсіптік біліктілік жөніндегі салалық кеңес:

16. Кәсіптік біліктілік жөніндегі ұлттық орган: -

17. «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: -

18. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: версия 2, 2023 ж.

19. Болжалды қайта қарау күні: 31.12.2026 ж.